

poprzedni nr K-356
110244

GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
ul. Marszałka Pomorza A Krajowej
ul. Wojskowej Służby Półk
ul. 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: fapak@wp.pl, www.zawacka.pl
ul. 56 16 25 127; REGON 870502736
ul. 62 1050 1000 000 0002 0244

tytuł numer IX/95

Rogozinińska-Bartel Karimiera

81-056 Ydynia

Toruń

Grudziądz

ZWZ

+M Jeziorska Klara
z d. Bartel

ps. „Jadwiga” K-356/356¹ Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Jezioriska Klara.....

J: X-356/356 Pom.....

Jorun - Gwolska Z. G. Y.....

I./1. Relacja k. 6 s. 1-8

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora k. 1 s. 1-2

II. Materiały uzupełniające relację k. 4 s. 1-5

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ...

IV. Korespondencja

1) plot. E Zawackiej k. 2 s. 1-3

2) E Zawacka - X Hirsu uzupeł. rel. k. 3 s. 1-6

3) obywat. K. Jeziorskiej k. 3 s. 1-4

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 35

VI. Fotografie obraz i homo grafii

1/1. Relacja - Jezioro Skawa:

1. Biogram - relacja autorstwa Elżbiety Zawackiej, mpis - dwa egz. k. 6 s. 1-8

Kurierka Inspektoratu Grudziądz Związku Walki Zbrojnej, więźniarka
Ravensbrück

11. listopada 1944 na apelu więźniarek w obozie koncentracyjnym w Neubrandenburg i w obozie koncentracyjnym w Ravensbrück SS -owskie władze obozowe ogłosiły, że więźniarka Klara Jeziorska została powieszona za sabotaż. Ten zbrodniczy wyrok uzasadniono wykrytym rzekomo w fabryce części samolotowych w Neubrandenburgu umyślnym uszkodzeniem precyzyjnych części tam produkowanych. Znane są następujące fakty dotyczące tej tragicznej sprawy:

Klara Jeziorska została wraz z grupą kobiet wywieziona do obozu w Ravensbrück 9. czerwca 1942 r. Jej numer obozowy to liczba 11 611. W pierwszym etapie swego pobytu w obozie pracowała w tzw. Aussenkommando wykonującą roboty w okolicznych gospodarstwach rolnych a w lipcu 1943 r. została "odtransportowana", nadal jako więźniarka, do pracy w fabryce części samolotowych w Neubrandenburgu. Przydzielono ją do działu montażu części precyzyjnych. W maju 1944 r. w związku z rzekomo wykrytym sabotażem objęto Jeziorską śledztwem i to jako główna podejrzana, po czym umieszczono ją w straszliwym bunkrze obozu koncentracyjnego w Ravensbrück, gdzie wykonano wyrok śmierci.

A oto nieco danych biograficznych zmarłej więźniarki oraz jej powiązań konspiracyjnych:

Jeziorska urodziła się 23. września 1912 r. w Berlinie-Pankow, jako córka emigranta piekarza Władysława Bartla i jego żony Marianny z domu Kaźmierska. Bartłowie sprowadzili się do Polski około roku 1924 wraz z dwiema córkami Stanisławą i Klarą i osiedlili się w Osieku n/Notecią. Tam Klara wyszła za mąż 28. maja 1931 r. za urzędnika pocztowego Alfreda Wiktora Jeziorskiego z Kościerzyny, ur. 13. kwietnia 1910 w Wisłoujściu k/Gdańska, syna urzędnika magistrackiego Antoniego Jeziorskiego i jego żony Walecki Hasemann, zamieszkałych w tym czasie w Toruniu przy ul. Kościuszki 57. Małżeństwo Klary z Alfredem zostało rozwiązane orzeczeniem sądu w Toruniu z dniem 18. listopada 1940 r. Jeziorska miała kilkuletniego synka Stanisława.

W czasie okupacji Jeziorska mieszkała z Teściałmi w Toruniu, potem była zameldowana u rodziny Amuszynów w Toruniu a mieszkała u siostry Stanisławy Kurek przy ul. Mostowej na przełomie 1940/41. Pracowała jako kelnerka w niemieckiej restauracji.

W początku 1940 r. Klara została zaprzysiężona na członka Związku Walki Zbrojnej, w skrócie ZWZ, przez Zygmunta Koźlikowskiego /Ogrodnik/ pierwszego dowódcy Inspektoratu Grudziądz ZWZ. Koźlikowski, porucznik 66 pp pochodzący z Wąbrzeźna, rozpoczął organizowanie podziemnego wojska w listopadzie 1939 r., przyjeżdżający na Pomorze na rozkaz Józefa Ratajczaka /Karolczak/, desygnowanego na komendanta Okręgu Pomorskiego Służby Zwycięstwu Polski /SZP, poprzedzającej ustanowienie na początku 1940 r. Związku Walki Zbrojnej/ a przebywającego wówczas jeszcze w Warszawie. Jeziorska pełniła funkcję toruńskiej łączniczki Koźlikowskiego. Znała punkt kontaktowy przy ul. Koniuchy 30/32, gdzie kuzynowie Koźlikowskiego, Edward i Kazimierz Kłosińscy, zaprzysiężeni do podziemnego wojska posiadali ogrodnictwo. W punkcie tym spotykał się Koźlikowski z komendantem Ratajczakiem, jego szefem sztabu Józefem Chylińskim /wówczas "Bolesław"/ lub z ich wysłannikiem Stefanem Kłosińskim, mieszkającym w Warszawie. Innym punktem obsługiwanym przez Jeziorską, dokąd przekazywano pocztę z Grudziądza mieścił się na ul. Mostowej przed Hotelem pod Orłem. Jeden z dalszych punktów kontaktowych, do którego dochodziła Jeziorska mieścił się na Chełmińskim Przedmieściu.

Zasadniczą funkcją Jeziorskiej były wyjazdy hurierskie do Grudziądza i Chełzna. Jeździła również kilkakrotnie do Warszawy.

Dnia 6. lutego 1941 r. zostali aresztowani w Toruniu u Stanisławy Kurek Koźlikowski i Jeziorska. W czasie rewizji znaleziono tam broń osobistą "Ogrodnika". Był to przypuszczalnie dalszy ciąg aresztowań jesiennych, kiedy to 24. listopada 1940 r. aresztowano w Warszawie "Karolczaka" i inne osoby z jego sztabu.

Razem z Jeziorską aresztowano również siostrę Stanisławę i siostrzeńca Konstantego, których jednak zwolniono po dwóch tygodniach. 17. lutego nastąpiły dalsze aresztowania obejmujące rodzinę Kłosińskich i Koźlikowskich, kuzynów Edwarda i Kazimierza i ich siostrę Kazimierę, siostrę "Ogrodnika" Martę Wasołówską i jej męża i brata Romana i siostrę Janinę, mieszkających w Wąbrzeźnie, narzeczoną Halinę Lewandowską z Chełmna - razem 8 osób. Na początku marca aresztowania przeniosły się na cały inspektorat i trwały do 6. kwietnia 1941 r. Objęły one członków organizacji "Orzeł Biały" /taką nazwę dla grudziądzkiego ZWZ przyjęto tam po zcaleniu przez "Ogrodnika" kilku grupiek konspiracyjnych, głównie ze środowiska zawodowych podoficerów/ Łącznie znalazło się wówczas w więzieniu 75 osób, w tym 18 wojskowych. Po śledztwie wywieziono dnia 29. maja 1941 r. do obozu koncentracyjnego w Stutthofie 24 osoby, skąd wyszło żywych po wojnie 6 osób. Wśród ~~szeregowych podoficerów~~ wówczas aresztowanych znalazł się prof. Aleksander Hevelke, potomek siedemnastowiecznego polskiego astronoma oraz jego córka Jadwiga Hevelke z Chełmna, do której jeździła Jeziorska.

Śledztwo aresztowanych kobiet, t. zn. Klary Jeziorskiej, Marty Wasołowskiej, Kazimiery Kłosińskiej, Janiny Koźlikowskiej, Haliny Lewandowskiej, Leokadii Kuklińskiej, Jadwigi Hevelke, odbyło się w Toruniu a od 17. maja w Bydgoszczy. "Ogrodnika" wywieziono jesienią 1941 r. po nie udanych dwóch próbach samobójstwa do obozu koncentracyjnego w Mauthausen, gdzie uśmiercono go zastrzykiem fenolu 14. stycznia 1942 r. Grupa kobiet została w kilku etapach wywieziona do obozu w Ravensbrück, w tym Jeziorska, jak już pisałem, dnia 9. czerwca.

Literatura: Tjechanowski K., Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim 1939-1945, Warszawa, 1972
 Kiedrzyńska W., Ravensbrück, 1965
 By nie odeszły w mrok zapomnienia, Warszawa 1976
 Zawacka E., Z dziejów żołnierskiej służby Torunia- nek, "Rocznik Toruński 1981" /w druku/
 Liczne wzmianki w relacjach znajdujących się w zbiorach autorki biogramu, w tym wyniki poszukiwań mjr Henryka Hirsza, syna zamordowanego podoficera z grudziądzkiego "Orła Białego"

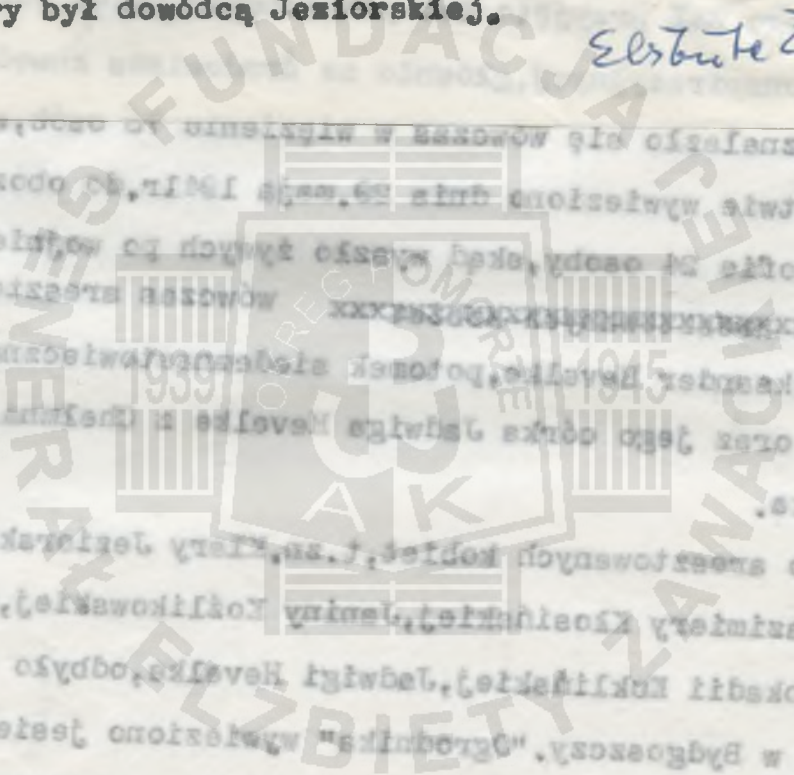
Słubite Zawacka

Sprostowanie K. Tjechanowskiego - verba

4

W tym miejscu należało by sprostować błędną informację K. Ciechanowskiego /poz.1 podanej wyżej literatury / na stronie 363, gdzie mylnie podaje nazwisko Jezierska zamiast Jeziorska. Podaje ponad to, że Jeziorska była łączniczką między Komendą Główną PAP a organizacją w Grudziądzu, co nie odpowiada prawdzie. Ciechanowski nadmieniał zresztą na stronie 333, że nie rozszyfrował pseudonimu "Ogrodnik", który był dowódcą Jeziorskiej.

Elżbieta Zawacka

Ważne informacje w sprawie wzięcia do niewoli w listopadzie 1945 r. w Grudziądzu, w czasie wyjazdu do obozu koncentracyjnego w Stutthofie 24 osoby, które zostały wzięte do niewoli 6 osób, wśród których przetrwałych znalazł się prof. Aleksander Dąbrowski, poseł sejmiku województwa polskiego z przynależnością do Komendy Główną PAP, do której należała Jeziorska.

Grupa kobiet została w kilku etapach wywieziona do obozu w Ravensbrück, w tym Jeziorska, jak już pisaliśmy, dnia 9 czerwca 1945 r. w Ravensbrück, 1945, Warszawa, 1972.

Literatura: Elżbieta Zawacka, "Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim 1939-1945", Warszawa, 1972.

Kiedrzyńska W., Ravensbrück, 1985.

By nie odejść w mrok zapomnienia, Warszawa 1976.

Zawacka E., "Z galejów koczowniczej siły Torunia - nek, "Gocznik Toruński 1981" (w druku).

Ważne wiadomości w relacjach znajdujących się w raporcie autorski program, w tym wyniki poszukiwań prof. Henryka Hirsza, z jego wspomnień podjętych z Grudziądzką "Oris Białego".

J e z i o r s k a Klara / 1912 - 1944 /

5

Kurierka Inspektoratu Grudziądz Związku Walki Zbrojnej, więźniarka Ravensbrück

11. listopada 1944 na apelu więźniarek w obozie koncentracyjnym w Neubrandenburg i w obozie koncentracyjnym w Ravensbrück SS -owskie władze obozowe ogłosiły, że więźniarka Klara Jeziorska została powieszona za sabotaż. Ten zbrodniczy wyrok uzasadniono wykrytym rzekomo w fabryce części samolotowych w Neubrandenburgu umyślnym uszkodzeniem precyzyjnych części tam produkowanych. Znane są następujące fakty dotyczące tej tragicznej sprawy:

Klara Jeziorska została wraz z grupą kobiet wywieziona do obozu w Ravensbrück 9. czerwca 1942 r. Jej numer obozowy to liczba 11 611. W pierwszym etapie swego pobytu w obozie pracowała w tzw. Aussenkommando wykonującą roboty w okolicznych gospodarstwach rolnych a w lipcu 1943 r. została "odtransportowana", nadal jako więźniarka, do pracy w fabryce części samolotowych w Neubrandenburgu. Przydzielono ją do działu montażu części precyzyjnych. W maju 1944 r. w związku z rzekomo wykrytym sabotażem objęto Jeziorską śledstwem i to jako główna podejrzana, po czym umieszczono ją w straszliwym bunkrze obozu koncentracyjnego w Ravensbrück, gdzie wykonano wyrok śmierci.

A oto nieco danych biograficznych zmarłej więźniarki oraz jej powiązań konspiracyjnych:

Jeziorska urodziła się 23. września 1912 r. w Berlinie-Pankow, jako córka emigranta piekarza Władysława Bartla i jego żony Marianny z domu Kaźmieraka. Bartłowie sprowadzili się do Polski około roku 1924 wraz z dwiema córkami Stanisławą i Klarą i osiedlili się w Osieku n/Notecią. Tam Klara wyszła za mąż 28. maja 1931 r. za urzędnika pocztowego Alfreda Viktora Jeziorskiego z Kościerzyny, ur. 13. kwietnia 1910 w Wiszoujściu k/Gdańska, syna urzędnika magistrackiego Antoniego Jeziorskiego i jego żony Waleski Hasemann, zamieszkałych w tym czasie w Toruniu przy ul. Kościuszki 57. Małżeństwo Klary z Alfredem zostało rozwiązane orzeczeniem sądu w Toruniu z dniem 18. listopada 1940 r. Jeziorska miała kilkuletniego synka Stanisława.

W czasie okupacji Jeziorska mieszkała z Teściałmi w Toruniu, potem była zameldowana u rodziny Amuszynów w Toruniu a mieszkała u siostry Stanisławy Kurek przy ul. Mostowej na przełomie 1940/41. Pracowała jako kelnerka w niemieckiej restauracji.

W początku 1940 r. Klara została zaprzysiężona na członka Związku Walki Zbrojnej, w skrócie ZWZ, przez Zygmunta Koźlikowskiego /Ogrodnik/ pierwszego dowódcy Inspektoratu Grudziądz ZWZ, Koźlikowski, porucznik 66 pp pochodzący z Wąbrzeźna, rozpoczął organizowanie podziemnego wojska w listopadzie 1939 r., przyjeżdżający na Pomorze na rozkaz Józefa Ratajczaka /Karolczak/, desygnowanego na komendanta Okręgu Pomorskiego Służby Zwycięstwu Polski /SZP, poprzedzającej ustanowienie na początku 1940 r. Związku Walki Zbrojnej/ a przebywającego wówczas jeszcze w Warszawie. Jeziorska pełniła funkcję toruńskiej łączniczki Koźlikowskiego. Znała punkt kontaktowy przy ul. Koniuchy 30/32, gdzie kuzynowie Koźlikowskiego, Edward i Kazimierz Kłosińscy, zaprzysiężeni do podziemnego wojska posiadali ogrodnictwo. W punkcie tym spotykał się Koźlikowski z komendantem Ratajczakiem, jego szefem sztabu Józefem Chylińskim /wówczas "Bolesław"/ lub z ich wysłannikiem Stefanem Kłosińskim, mieszkającym w Warszawie. Innym punktem obsługiwanym przez Jeziorską, dokąd przekazywano pocztę z Grudziądza mieścił się na ul. Mostowej przed Hotelem pod Orłem. Jeden z dalszych punktów kontaktowych, do którego dochodziła Jeziorska mieścił się na Chełmińskim Przedmieściu.

Zasadniczą funkcją Jeziorskiej były wyjazdy kurierskie do Grudziądza i Chełmna. Jeździła również kilkakrotnie do Warszawy.

Dnia 6. lutego 1941 r. zostali aresztowani w Toruniu u Stanisławy Kurek Koźlikowski i Jeziorska. W czasie rewizji znaleziono tam broń osobistą "Ogrodnika". Był to przypuszczalnie dalszy ciąg aresztowań jesiennych, kiedy to 24. listopada 1940 r. aresztowano w Warszawie "Karolczaka" i inne osoby z jego sztabu.

Razem z Jeziorską aresztowano również siostrę Stanisławę i siostrzeńca Konstantego, których jednak zwolniono po dwóch tygodniach. 17. lutego nastąpiły dalsze aresztowania obejmujące rodzinę Kłosińskich i Koźlikowskich, kuzynów Edwarda i Kazimierza i ich siostrę Kazimierę, siostrę "Ogrodnika" Martę Wesółowską, ^{Wojciecha,} jej męża i brata Romana i siostrę Janinę, mieszkających w Wąbrzeźnie, narzeczoną Halinę Lewandowską z Chełmna - razem 8 osób. Na początku marca aresztowania przeniosły się na cały inspektorat i trwały do 6. kwietnia 1941 r. Objęły one członków organizacji "Orzeł Biały" /taką nazwę dla grudziądzkiego ZWZ przyjęto tam po zcałeniu przez "Ogrodnika" kilku grupiek konspiracyjnych, głównie ze środowiska zawodowych podoficerów/ Łącznie znalazło się wówczas w więzieniu 75 osób, w tym 18 wojskowych. Po śledztwie wywieziono dnia 29. maja 1941 r. do obozu koncentracyjnego w Stutthofie 24 osoby, skąd wyszło żywych po wojnie 6 osób. Wśród ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ wówczas aresztowanych znalazł się prof. Aleksander Hevelka, potomek siedemnastowiecznego polskiego astronoma oraz jego córka Jadwiga Hevelke z Chełmna, do której jeździła Jeziorska.

Śledztwo aresztowanych kobiet, t. zn. Klary Jeziorskiej, Marty Wesółowskiej, Kazimierzy Kłosińskiej, Janiny Koźlikowskiej, Haliny Lewandowskiej, Leokadii Kuklińskiej, Jadwigi Hevelke, odbyło się w Toruniu a od 17. maja w Bydgoszczy. "Ogrodnika" wywieziono jesienią 1941 r. po nie udanych dwóch próbach samobójstwa do obozu koncentracyjnego w Mauthausen, gdzie uśmiercono go zastrzykiem fenolu 14. stycznia 1942 r. Grupa kobiet została w kilku etapach wywieziona do obozu w Ravensbrück, w tym Jeziorska, jak już pisałem, dnia 9. czerwca.

Elżbieta Zawacka

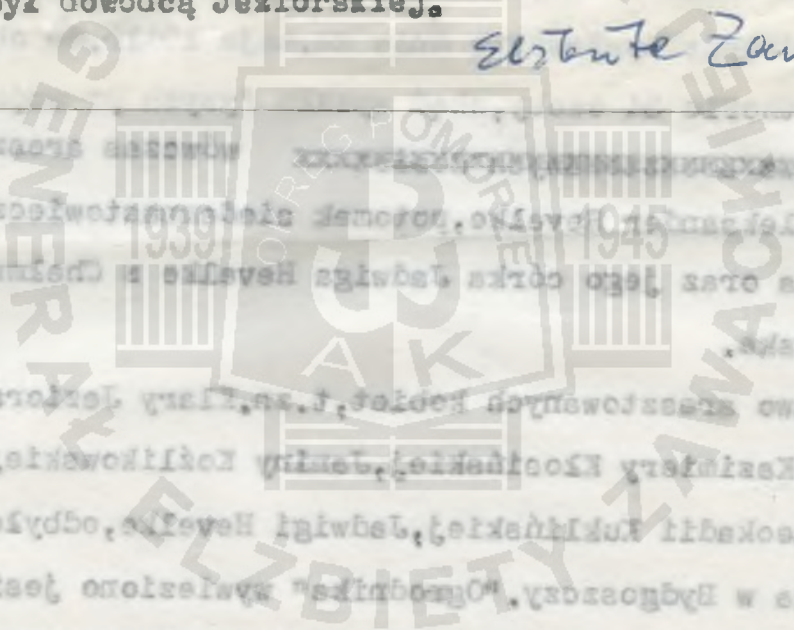
Literatura: Łiechanowski K., Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim 1939-1945, Warszawa, 1972
Kiedrzyńska E., Ravensbrück, 1965
 By nie odeszły w mrok zapomnienia, Warszawa 1976
Zawacka E., Z dziejów żołnierskiej służby Torunia- nek, "Rocznik Toruński 1981" /w druku/
 Liczne wzmianki w relacjach znajdujących się w zbiorach autorki biogramu, w tym wyniki poszukiwań mjr Henryka Hirsza, syna zamordowanego podoficera z grudziądzkiego "Orła Białego"

Razem z Jędrzejką przesłano również listy do...
trzech Komendantów, których jednak zwołano po dwóch tygodniach.
IV. Inne nastąpiły dalsze przesłania obejmujące...

8

W tym miejscu należało by sprostować błędną informację K. Ciechanowskiego /poz. 1 podanej wyżej literatury / na stronie 363, gdzie mylnie ^{synonim} podaje nazwisko Jezierska zamiast Jeziorska. Podaje ponad to, że Jeziorska była łączniczką między Komendą Główną PAP a organizacją w Grudziądzu, co nie odpowiada prawdzie. Ciechanowski nadmieniał zresztą na stronie 363, że nie rozszyfrował pseudonimu "Ogrodnik", który był dowódcą Jeziorskiej.

została Zawaska

W tym miejscu należało by sprostować błędną informację K. Ciechanowskiego /poz. 1 podanej wyżej literatury / na stronie 363, gdzie mylnie podaje nazwisko Jezierska zamiast Jeziorska. Podaje ponad to, że Jeziorska była łączniczką między Komendą Główną PAP a organizacją w Grudziądzu, co nie odpowiada prawdzie. Ciechanowski nadmieniał zresztą na stronie 363, że nie rozszyfrował pseudonimu "Ogrodnik", który był dowódcą Jeziorskiej.

Literatura: Ciechanowski K., Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim 1939-1945, Warszawa, 1978
Kiedrzyńska E., Ravensbrück, 1988
By nie odeszły w mrok zapomnienia, Warszawa 1978
Zawaska E., 2 lata w więzieniu, 1981, w druku
nek "Rocznik Toruński 1981" w druku
Liczne wzmianki w relacjach znajdujących się w zbiorach autorstwa Hirsza, w tym wyniki poszukiwań
płk Henryka Hirsza, szefa samorządowego pododdziału
z Grudziądzkiego "Ora Białego"

1/3. Dokumenty dotyczące Jeziora Skiej
Mary

1. Pismo USC m. i gm. Wymyski do
Henryka Girsza z 4.08.1978, odpis,
mpis

W. 151-2

Wyrzysk, dnia 4 sierpnia 1978 roku

OPPIS

Obyw. Henryk Hirs
ul. Budrysów 18 m. 31
04-119 Warszawa

W związku z otrzymanem pismem Obyw. w sprawie dotyczącej Klary Bartel - Urząd Stanu Cywilnego w Wyrzysku uprzejmie wyjaśnia, że mąż Klary Bartel na imię miał Alfred Wiktor, był urzędnikiem pocztowym, urodzony 13 kwietnia 1910 roku /nazwa niemiecka-Weischschmunde k. Gdańska/ zamieszkały w Kościerzynie /Pomorze/. Był synem urzędnika magistrackiego /w 1931 r/ Antoniego Jesiorskiego i jego żony Walecki z d. Hasemann, zamieszkałych w tym czasie w Toruniu ul. Kościuszki 57. Świadcami przy zawarciu małżeństwa byli: Franciszek Kasprowicz liczący w 1931 r. 61 lat, zamieszkały wówczas w Osieku oraz Wincenty Wiśniewski 45 lat również z Osieka. Osoby te nie żyją.

Małżeństwo Klary z Alfredem Wiktorem zostało rozwiązane z dniem 18 listopada 1940 roku orzeczeniem sądu w Toruniu /1 R 80/40/. Pragnę nadmienić, że jestem mieszkanką Osieka i chcąc pomóc w zasięgnięciu tak ważnych dla Obywatela informacji, przeprowadzałam rozmowy ze starszymi osobami zamieszkałymi stale w Osieku na temat Klary Bartel, jednakże bez rezultatu - ponieważ nikt nie może sobie takowej przypomnieć. Ponadto z przykrością muszę stwierdzić, że powyższe dane są wyczerpujące - zarejestrowane w aktach tutejszego Urzędu Stanu Cywilnego.

K i e r o w n i k

Urzędu Stanu Cywilnego

podpis

Ludwika Badura

Stwierdzam
wiarogodność
z oryginałem.

-Kierownik- LK

~~Kuklińska~~

Kuklińska Leokadia Łódź

Kozłikowska Janina

Klesodowska Marta - siostra "Z"

Klara Jezioriska (czasami pisze

Jezioriska - to błąd) więc Jezioriska!

Zygmunt zginął od zranienia benzyną
14.1 1947. Klara Jesienią 1944r.

Jesena zrodziła

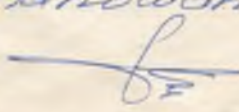
Materiały do listy zamierzonych
... Ravensbrück poz. 36

Materiały do słownika biograficznego
~~historii~~ 1939 1945

Kubiek wczelomnik walczył o niepodległość
Polski - 1939-1945 (trudno do nabycia
- biblioteki)

Wydany przez Tow. Miłośnic. Hist. Hamirska
(Historii. Kubiek w walce o niepodległość
Warszawa (nakład 500 egz).

Proszę prosić, że piszę z imieniem
Pani K. Zofii - jest chęć
o Klarę w związku z moją
wiel.

Z
ustanowieniem

ps.
Może wie pani coś o
W. Nitka z Wybrzeża - adres.

II. Materiały uzupełniająco relacyjne -
- Jęzioriska Klara:

1. Biogram autorstwa Z. Skimskiej z
14.09.1981, dwie wersje, napis kop. k. 1 s. 1
2. Odpis biogramu ze "Słownika hobbist
uczestników walk o niepodległość" (w
opracowaniu, sporządzony przez Halinę
Korniak, 17.01.1983, napis. oryg. k. 1 s. 2
3. Fragment biogramu autorstwa
Z. Zawackiej, [w:] Zastępcini Pomoc-
nictwie, Głocinisk 1984, s. 113-114 k. 1 s. 3-4
4. Z. Zawacka, biogram, "Jęzioriska
Klary", [w:] Słowa biograficzne
konspiracji pomorskiej 1939-1945,
Tom III 1998, z. 2, s. 87, kserokop. k. 1 s. 5

Jeziorska Klara z domu Bartel ps. "Jadwiga", żołnierz SZP/ZWZ /1912-1944/
urodzona w Berlinie-Pankow. Rodzice; Władysław Bartel /piekarz/, matka
Marianna z domu Kurek. Małżeństwo z Alfredem Jeziorskim zawarte w Osie
ku w 1931 r., zostało rozwiedzione w listopadzie 1940 r. w Toruniu.
Jeziorska mieszkała z rodzicami w Toruniu ul. Kościuski 57, potem
u siostry na ul. Mostowej w Toruniu.

W marcu 1940 r. Została łączniczką Zygmunta Koźlikowskiego ps. "Ogro-
dnik", "Zygmunt", pewnego inspektora inspektoratu SZP/ZWZ - Grudziądz.
Jeździła jako kurierka, "Zygmunta" z Torunia do Grudziądza, Chełna,
Wąbrzeźna a także do Warszawy.

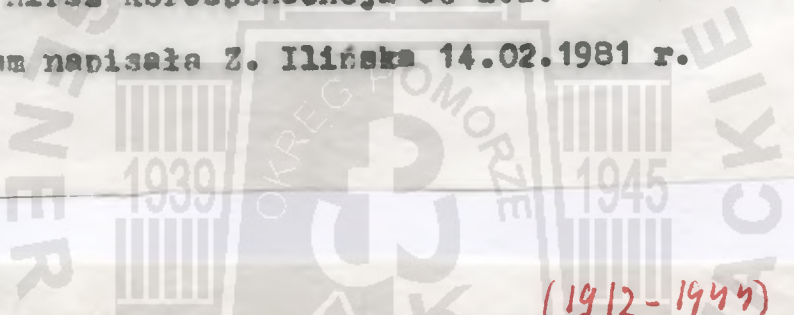
Wskutek wielkiej wypy w dniu 6.II.1941 r. zostaje aresztowana wraz
z "Zygmuntem". Po śledztwie w Gestapo toruńskim i bydgoskim J. zesłano
do Ravensbruck, gdzie za sabotaż przy montowaniu części do pociągów
V1 i V2 została powieszona jesienią 1944 r.

"Zygmunt" przewieziony do Mauthausen zginął od zastyryku fenolu
dn. 14.01.1942 r.

Zbiory E. Zawackiej poz. 356/Pom

1. K. Ciechanowski; "Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim 1939-1945"
str. 363
2. W. Kiedrzyńska; "Ravensbruck " str.396
3. akta parafialne Osiek
4. akta stanu cywilnego Wyrzysk
5. H. Hiras Korespondencja do E.Z.

Biogram napisała Z. Ilińska 14.02.1981 r.

(1912-1944)

Jeziorska Klara z domu Bartel ps. "Jadwiga", żołnierz SZP/ZWZ /1912-1944/
urodzona w Berlinie-Pankow. Rodzice; Władysław Bartel /piekarz/, matka
Marianna z domu Kurek. Małżeństwo z Alfredem Jeziorskim zawarte w Osie
ku w 1931 r., zostało rozwiedzione w listopadzie 1940 r. w Toruniu.
Jeziorska mieszkała z rodzicami w Toruniu ul. Kościuski 57, potem
u siostry na ul. Mostowej w Toruniu.

W marcu 1940 r. Została łączniczką Zygmunta Koźlikowskiego ps. "Ogro-
dnik", "Zygmunt", pewnego inspektora inspektoratu SZP/ZWZ - Grudziądz.
Jeździła jako kurierka, "Zygmunta" z Torunia do Grudziądza, Chełna,
Wąbrzeźna a także do Warszawy.

Wskutek wielkiej wypy w dniu 6.II.1941 r. zostaje aresztowana wraz
z "Zygmuntem". Po śledztwie w Gestapo toruńskim i bydgoskim J. zesłano
do Ravensbruck, gdzie za sabotaż przy montowaniu części do pociągów
V1 i V2 została powieszona jesienią 1944 r.

"Zygmunt" przewieziony do Mauthausen zginął od zastyryku fenolu
dn. 14.01.1942 r.

Zbiory E. Zawackiej poz. 356/Pom

1. K. Ciechanowski; "Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim 1939-1945"
str. 363
2. W. Kiedrzyńska; "Ravensbruck " str.396
3. akta parafialne Osiek
4. akta stanu cywilnego Wyrzysk
5. H. Hiras Korespondencja do E.Z.

Biogram napisała Z. Ilińska 14.02.1981 r.

Odpis biogramu w Słowniku Biograficznego Kobiet uczestniczek 2
Walki o Niepodległość (w opracowaniu)

Jędruska Klara z d. Bartel / 23 X 1912 - 11 XI 1944 /, ur. w Berlinie,
zam. w Toruniu; w konspiracji od 1940 czl. Organizacji Osta Białego,
uczestniczyła w akcji wyprawy Kozłikowskiego „Opodunka”, piórnego
inspektora Inspr. Raj. ZWZ Grudziądz, jako kurierka jeździła do Grudziądz
Chetyna, Wąbrzeźna, także do Warszawy; 6 II 1941 aresztowana razem
z siostrą w domu mieszkawca przy ul. Mostowej, więziona w
Toruniu i Bydgoszczy, 10 VII t.r. wywieziona do Ravensbrück,
nr oboz. 11611, w lipcu 1943 ~~oskarżona o sabotaż~~ przydzielona do
komanda fabryki w Neubrandenburg, tam w maju 1944 oskarżona
o sabotaż, aresztowana i powrotem do Ravensbrück, siedziała w bunkrze,
zginęła w epokacji; 2-Kozłikowski zginął w styczniu 1942 w Mat-
hausen zabity zastrzykiem fenolu.

1. Był mi odeszły ... s. 378
2. Cichonowski K.: Kuchnia oporn ... s. 363
3. Kucharska W.: Ravensbrück ... s. 157, 182-3, 305, 336
4. Z BoWiP: Klub Raven ... roz. 361
5. Maternity Ełbiński Zamek
6. " " Język Morsioński
7. Pol. Mary Szaryński
8. " " Kimp Zelenki
9. Inf. M. Jarowski

odpis wykonana
Halina Poruch
Warszawa 17 I 1983a

powiązań konspiracyjnych: Jeziorska urodziła się 23 września 1912 r. w Berlinie-Pankow jako córka emigranta piekarza Władysława Bartła i jego żony Marianny z domu Kaźmierskiej. Bartłowie sprowadzili się do Polski około 1924 r. wraz z dwiema córkami Stanisławą i Klarą i osiedlili się w Osieku n. Notecią. Tam Klara wyszła za mąż 28 maja 1931 r. za urzędnika pocztowego Alfreda Wiktora Jeziorskiego z Kościerzyny, urodzonego 13 kwietnia 1910 r. w Wisłoujściu pod Gdańskiem, syna urzędnika magistrackiego Antoniego Jeziorskiego i jego żony Waleski Hasemann, zamieszkałych w tym czasie w Toruniu przy ul. Kościuszki 57. Małżeństwo Klary z Alfredem zostało rozwiązane orzeczeniem sądu w Toruniu z dniem 18 listopada 1940 r. Jeziorska miała kilkuletniego synka Stanisława. W czasie okupacji Jeziorska mieszkała z teściami w Toruniu, potem była zameldowana u rodziny Anuszyńców w Toruniu, a mieszkała na przełomie 1940/1941 r. u siostry Stanisławy Kurek przy ul. Mostowej. Pracowała wtedy jako kelnerka w niemieckiej restauracji.

Na początku 1940 r. Klara została zaprzysiężona na członka Związku Walki Zbrojnej (ZWZ) przez Zygmunta Koźlikowskiego (ps. „Ogrodnik”) pierwszego dowódcę Inspektoratu Grudziądz ZWZ. Koźlikowski, porucznik 66 Pułku Piechoty, pochodzący z Wąbrzeźna, rozpoczął organizowanie podziemnego wojska na terenie powiatów Grudziądz, Chełmno i Wąbrzeźno w listopadzie 1939 r., przyjechawszy na Pomorze na rozkaz „Karolczaka”. Był to pseudonim Józefa Ratajczaka, desygnowanego na komendanta Okręgu Pomorskiego Służby Zwycięstwu Polski (SZP, poprzedzającej ustanowienie na początku 1940 r. ZWZ), a przebywającego wówczas jeszcze w Warszawie. Jeziorska pełniła funkcję toruńskiej łączniczki Koźlikowskiego. Znała punkt kontaktowy przy ul. Koniuchy 30/32, gdzie kuzynowie Koźlikowskiego Edward i Kazimierz Kłosińscy, zaprzysiężeni do podziemnego wojska, posiadali ogrodnictwo. W punkcie tym spotykał się Koźlikowski z komendantem Ratajczakiem, jego szefem sztabu Józefem Chylińskim (ps. „Bolesław”) lub z ich wysłannikiem Stefanem Kłosińskim, mieszkającym w Warszawie. Inny punkt obsługiwany przez Jeziorską, dokąd przekazywano pocztę z Grudziądza, mieścił się przy ul. Mostowej przed hotelem Pod Orłem. Jeden z dalszych punktów kontaktowych, do których dochodziła

Jeziorska, znajdował się na Chełmińskim Przedmieściu. Zasadniczą funkcją Jeziorskiej były wyjazdy kurierskie do Grudziądza i Chełmna. Jeździła również kilkakrotnie do Warszawy.

Dnia 6 lutego 1941 r. zostali aresztowani w Toruniu u Stanisławy Kurek Koźlikowski i Jeziorska. W czasie rewizji znaleziono tam broń osobistą „Ogrodnika”. Był to przypuszczalnie dalszy ciąg aresztowań jesiennych, kiedy to 24 listopada 1940 r. aresztowano w Warszawie „Karolczaka” i inne osoby z jego sztabu. Razem z Jeziorską aresztowano również siostrę Stanisławę i siostrzeńca Konstantego, których jednak zwolniono po dwóch tygodniach. W dniu 17 lutego nastąpiły dalsze aresztowania osób spokrewnionych z „Ogrodnikiem”, a należących do rodzin Kłosińskich i Koźlikowskich. Z tej pierwszej aresztowano: kuzynów „Ogrodnika” Edwarda i Kazimierza oraz ich siostrę Kazimierę; z drugiej — jego zamieszkałe w Wąbrzeźnie rodzeństwo: siostry Martę (wraz z jej mężem Wojciechem Wesołowskim) i Janinę oraz brata Romana. Aresztowano także narzeczoną „Ogrodnika” Halinę Lewandowską z Chełmna — razem 8 osób.

Na początku marca aresztowania przeniosły się na cały inspektorat grudziądzki i trwały do 6 kwietnia 1941 r. Objęły one członków organizacji „Orzeł Biały” (taką nazwę dla grudziądzkiego ZWZ przyjęto tam po scaleniu przez „Ogrodnika” kilku grupiek konspiracyjnych, głównie ze środowiska zawodowych podoficerów). Łącznie znalazło się wówczas w więzieniu 75 osób, w tym 18 wojskowych. Po śledztwie wywieziono dnia 29 maja 1941 r. do obozu koncentracyjnego Stutthof 24 osoby, z których przeżyło wojnę zaledwie 6 osób. Wśród aresztowanych wówczas znalazł się prof. Aleksander Hevelke, potomek siedemnastowiecznego polskiego astronoma Heweliusza oraz jego córka Jadwiga Hevelke z Chełmna, do której jeździła Jeziorska.

Śledztwo aresztowanych kobiet, tzn. Klary Jeziorskiej, Marty Wesołowskiej, Kazimierzy Kłosińskiej, Janiny Koźlikowskiej, Haliny Lewandowskiej, Leokadii Kuklińskiej, Jadwigi Hevelke, odbywało się w Toruniu, a od 17 maja w Bydgoszczy. „Ogrodnika” wywieziono jesienią 1941 r. po nieudanych dwóch próbach samobójstwa do obozu koncentracyjnego w Mauthausen, gdzie uśmiercono go zastrzykiem fenolu 14 stycznia 1942 r. Grupa

Dołączam bibliografię

Elżbieta Zawada
H. 115

Jeziorska Klara z d. Bartel ps. „Jadwiga” (1912–1944), kurierka Insp. ZWZ Grudziądz.

Urodzona 23 IX 1912 r. w Berlinie-Pankow; córka emigranta piekarza Władysława i Marianny z d. Kaźmierskiej. Bartłowie wrócili do Polski ok. 1924 r. wraz z

dwiema córkami Stanisławą i Klarą i osiedlili się w Osieku n/Notecią. Tam Klara wyszła za mąż 28 V 1931 r. za urzędnika pocztowego Alfreda Wiktora Jeziorskiego z Kościerzyny, urodzonego 13 IV 1910 r. w Wisłoujściu pod Gdańskiem, syna urzędnika magistrackiego Antoniego i Waleski Hasemann, zamieszkałych w tym czasie w Toruniu. Małżeństwo Klary z Alfredem zostało rozwiązane orzeczeniem sądu w Toruniu z dniem 18 XI 1940 r. Jeziorska wychowywała swego kilkuletniego synka Stanisława. W czasie okupacji mieszkała przez pewien czas z teściami w Toruniu, potem była zameldowana u rodziny Anuszynów w Toruniu, a na przełomie 1940/1941 mieszkała u siostry Stanisławy Kurek przy ul. Mostowej. Pracowała

wtedy jako kelnerka w niemieckiej restauracji.

Na początku 1940 r. Klara została zaprzysiężona przez por. Zygmunta Koźlikowskiego ps. „Ogrodnik”, pierwszego inspektora SZP-ZWZ Grudziądz, pochodzącego z Wąbrzeźna, oficera 66 grudziądzkiego pp. (Koźlikowski rozpoczął organizowanie podziemnego wojska w obwodach Grudziądz, Chełmno i Wąbrzeźno w listopadzie 1939 r.). Jeziorska pełniła funkcję jego kurierki i łączniczki w Toruniu, gdzie Koźlikowski często przebywał w rodzinie swoich także zaprzysiężonych kuzynów Edwarda i Kazimierza Kłosińskich, prowadzących gospodarstwo ogrodnicze przy ul. Koniuchy 30/32. W tej „melinie”, do której Klara miała kontakt, przebywał przyjeżdżający z Warszawy kmdt Okręgu Pomorze Józef Ratajczak, szef Sztabu Józef Chyliński i ich kurier mieszkający w Warszawie Stefan Kłosiński. Jeden z dalszych punktów obsługiwanych przez Klarę mieścił się przy ul. Mostowej przed hotelem „Pod Orłem”. Zasadniczą funkcją Klary były wyjazdy kurierskie do Grudziądza i Chełmna; wyjeżdżała też kilkakrotnie do Warszawy.

Dnia 6 II 1941 r. została aresztowana w Toruniu u Stanisławy Kurek razem z Koźlikowskim, którego broń osobistą znaleziono w czasie rewizji. Aresztowania te były prawdopodobnie dalszym ciągiem aresztowań jesiennych, kiedy to 24 XI 1940 r. aresztowano w Warszawie Ratajczaka. Razem z Jeziorską aresztowano również siostrę Stanisławę i siostrzeńca Konstantego Kurka, zwolniono ich jednak po dwóch tygodniach. W dniu 17 II nastąpiły dalsze aresztowania krewnych Koźlikowskiego, jego kuzynów Edwarda i Kazimierza oraz ich siostry Kazimiery Kłosińskiej. Z Wąbrzeźna zabrano rodzeństwo Koźlikowskiego: brata Romana i siostry Janinę i Martę wraz z jej mężem Wojciechem Wesołowskim oraz Halinę Lewandowską z Chełmna, narzeczoną Koźlikowskiego — razem co najmniej 8 osób. Na początku marca aresztowania przeniosły się na cały Inspektorat Grudziądzki, objawszy organizację lokalną „Orła Białego”. Łącznie znalazło się wówczas w więzieniu ok. 75 osób, wśród nich 18 wojskowych, których prawie wszystkich wymordowano, w tym Koźlikowskiego 14 I 1942 r. w Mauthausen. Śledztwo Jeziorskiej i innych aresztowanych kobiet, odbywało się w Toruniu, następnie w Bydgoszczy, po czym wywieziono je do obozu Ravensbrück.

Jeziorska przywieziona do obozu 9 VI 1941 r. otrzymała nr 11611. Pracowała w tzw. Aussenkommando, wykonującym roboty w okolicznych gospodarstwach rolnych. W lipcu 1943 r. została odtransportowana do działu montażu precyzyjnego w fabryce części samolotowych w Neubrandenburg. W maju 1944 r., w związku z rzekomo wykrytym sabotażem, objęto ją śledztwem jako główną podejrzaną. Umieszczono ją w bunkrze śmierci. W dniu 11 XI 1944 r. na apelu więźniarek w Neubrandenburg i Ravensbrück ogłoszono, że więźniarka Klara Jeziorska została powieszona za sabotaż, za umyślne uszkodzanie precyzyjnych części samolotowych.

AP AK, T.: Baranowska W., Brzozowska W., Hirsz H. (koresp. z autorką o J. K.), Jeziorska K. (akta paraf. i st. cyw. Osiek i Wyrzysk, list J. K. z obozu do rodziny), Kłosińska K., Kuklińska L., Lewandowska H., Wesołowska M., Zalewska K.; *AK na Pomorze...*; *By nie odeszły w mrok zapomnienia*, pod. red. Polubiec Z., Warszawa 1976; C i e c h a n o w s k i K., *Ruch oporu...* (tu błędne nazwisko Jeziorska oraz nieprawdziwa informacja, że była łączniczką PAP); K i e d r z y Ń s k a W., *Ravensbrück...*, s. 396; *Sł. Konsp. Pom.*, cz. 1; *Słownik uczestniczek ...*; W i Ń s k a K., *Zwyciężyły wartości. Wspomnienia z Ravensbrück*, Gdańsk 1985, passim; Z a w a c k a E., *Klara Jeziorska, [w:] Zastuzeni Pomorzanie...*, s. 112–15, 127, 128; Z a w a c k a E., *Szkice WSK...*

Subu. wojac. konspiracji pomorskiej
1939-1945. Toruń 1996, s. 2, s. 87

Elżbieta Zawacka

louj ciu pod Gda ski

IV/1. Korespondencja w sprawie
jesiorskiej Klasy

1. Listy Henryka Hirsza z 1978 w
sprawie losów Klasy Jesiorskiej k. 2 s. 1-3
manusk. oryg.

Henryk Hirszt
ul. Budyssowa 48/31
QA-119 Warszawa

Sz.P

oryg. w J. Henryk Hirszt K. Kurek
nr. 18/629 Dom - Inspr. Gmuk.

Szanowny Panie

W związku z odwołaniem najbliższych
członków rodziny Pani Klary Jędrzejewskiej
p.s. Klara z. urodzenia Piana adresu
Piana jako sioły sioły Klary Jędrzejewskiej.

Piszę wspomnienie o członkach
tejże emigracyjnej komórki
Organizacyjnej "Grunwald - Dzień Białej", które
działały pod pseudonimem por. "Zygmunta"
"Klara" (pseudonim) była łączniczką.

Jej ustanowienie wada z por.
"Zygmuntem" nie jest związane o tyle, że
wada się z okresem ustanowienia
Kół Kierowniczych Okręgu Torun z 1940r.

- Także wice komendant Gwardii
i osoby neutralne (w tym imię
Dorota) już od roku były przez gestapo
obserwowane. Portret Klary jest
podobny do aktorki z okresu dwudziest-
nastoletnia z Ravensbrück
Prawdopodobnie jest Zygmuntem Klary (siostrą)
(urodzona, dane osobiste, szkoła, praca
itp.) Był pod pseudonimem sioły

Zachowam sobie klasy, znać jest
iorklaxa dnia z nowego okresu,
more pan dużo napisac z lewiszta,
obszeda się, przestę.

1) Jest publiczne filmie zdyście
i zdyście "klasy" kilka lat
temu szukano klary - miały
być psimielnie i emmawosa, Bedy
czyli splanania o wznowienie
sprawy (Zibowid nie miał adresu
- me wie komu przelazac
Ja mam swoje zdanie

Jedne jest pana
z prosy pana zdyście
zdyście

3 prosy zdyście pana Mamusa
i zdyście.

3) Prosy wtranie namser.
swoje wspomnienia i dane
peone lub nawet przewodopu-
dobne - zamykajcie je "X"
Prosy w tej sprawie skontaklowac
się z Panem Binnem Jesterolim
z wyrazami

Adres: P. B. Jezioro Winnar
Torun ul.
Buszynskich 3m 8
87-100 Torun: Zycy wosowich
swoje

Henryk Hirszt

Warszawa, 19.04.1978r

ul. Budrysowa 18 m 31

04-119 Warszawa

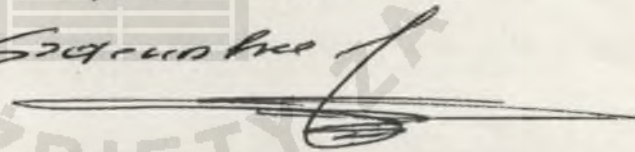
3

Wielce Szanowny Panie!

Niecierpliwie się brakiem chociażby
małym sygnałem odpowiedzi w sprawie
Pana Coci Kłoty Feziorstwy "Kłoty"
Bardzo Pana proszę o odpowiedź

Proszę także podać mi, że
jak długo postuluje
nie pozwolę jej na marne.

Z wyrazami
Szacunku

IV. / 2 Korespondencja E. Zawackiej z
Henrykiem Hirssem - napis, odp. na ajni

1. Pismo Henryka Hirsza z 28.10.1978,

napis, oryg.

kl. 2 s. 1-4

2. Pismo ks. Dyzarda Jacenowskiego

do Henryka Hirsza z 24.08.1978,

napis, kop.

kl. 1 s. 5-6

04-119 WARSZAWA

ul. BUDRYSOW № 18 m. 31

Wielce Szanowna Pani!

Informacja, która wlaśnie
wyjawnia mi wiadomości sprawy.
(Klasz Jeziołstwy) w tym celu.

Jeżeli chodzi o sprawę Kozł-
kowickiego to jest mi dość dobrze
znana (na ogół)

✓ Kazimierz (Kozłowski) Kuzia
Kłosincki żyje, wrócił.

Kłosincki miał ogrodnictwo (dół
„Zygmunta” u nich mieszkał w czasie
okupacji - punkt kontaktowy) przy ul.

✓ Konuchy w Toruniu. Kazimierz Kłosin-
ska przeprowadzka się na Swisto-
półka po wojnie. Pisatem do
niej o wspomnieniach miłych - może
Pani przekona Kazimierza Kłosin-
skiego aby napisał mi kilka słów
z tegoż okresu w sprawie
„Ogrodnika”, „Zygmunta” (ps.)

Paradzo proszę o adresy białej

2

Pani Halina Stoczek (czy Stoczek) była w Ravensbrück, a w Szwajcarii zamieszkała gdzie była ujętą na terenie przez Czerwony Krzyż?)

Klara Jeziorcka z domu Paweł.
urodzona s/s. 23 9 1912 w Berlinie w dzielnicy Pankow. Córka Władysława (piekarz) i Haliny z d. Kazimierska. Do Polski podjechała Klara s/prowadzo s/s ok 1924/5 rok. Do 1931 r. mieszkała z rodzicami w Osieku n./Notecy. 28.05. 1931. (Ur. akt 24/1931) zawarła małżeństwo z Alfredem Wikłosem Jeziorckim. (z Koszęciną) Alfred Jeziorcki z Antoniego - żona Wanda z d. Hasek. Klara mieszkała wraz z rodzicami w Toruniu ul. Koszęcka 57. Małżeństwo Klary zostało sądowo rozwiązane z dniem 12.11.1940. Dzielnicą Sąd w Toruniu /1R 20/40/. Klara w czasie okupacji była zamieszkała u pani Anuszkowej w Toruniu. Przewodniczyła w marcu 1940. Klara została bezprawnie por. z Koszęszczy - została bezprawnie brną powiatowo - Okręgowo Gudziszka, Chedmo Wąbrzeźno. Jechała wozem z Torunia do Warszawy.

Pod koniec grudnia^{sov.} - powstała straż
 1944. "Kłosa" przeprowadziła się do
 swojej "ciężkiej" S. Kowalek zamieszkałej
 w domu przy ul. Mostowej w Toruniu.
 Przy ul. Mostowej jest Hotel pod
 "Batem" gdzie przed nim wymieniono
 meldunki przechodzące z Grudziądza
 i Chełmna. Meldunki były również
 do osobnika o ps. "Profesow" ?
 kto to nie mógł ustalić na Ebel-
 ministric przedmerem w Toruniu.

Chyba nie

✓ 6. 02. 1944. godz. 9:15-30 Zygmunt
 Kozlikowski ps. "Ogrodnik", "Zygmunt"
 "Bogus", "Witek", "Długi" vel.
 "Jasinski", Lewandowski, Grigardowski
 zostaje wyostawiony wraz z "Kłosa"
 i siostrą Klary - Stanisławą

✓ Kurck Stanisławą po ok 10-14
 dniach zostaje zwolniona z Getaga
 w Toruniu. (nie udowodniono zaprow-
 szenia) żyje jeszcze sż2 Konstanty
 Kurck lat 58 (mało chce mówić
 na ten temat - cały czas
 jest nieważny chory - umiarkowanie - praca)

✓ Zygmunt po śledztwie w Getago
 torunskim historycznym (w 1942 z Kłosa
 i siostrami podziwy - brat, siostry (2)
 Kurckowa + 2 osoby z Grudziądza)
 wywieziony zostaje do Plaubhausen
 - gdzie 14. I 1944. od zastawki
 z benzolą. Kłosa do Ravensbrück

gdzie dopuszczono się w Niemcym do zabójstwa
Sabataja przy montowaniu przesyłanych
listów do samolotów - VI-VII.

Jesienią 1944 r. po drugim śledztwie
została powołana (ogłoszona
w Ravensbrücku).

Organizacja Tajnej Wyszowej
Organizacji "Dziel Białej" - organizacja
"Zgromada" (OB - to to samo co
organizacja pod dyktando "Zgromada",
została utworzona w maju
do 6.04.1944 r. Dowodzona ok. 75
29.V.1944 r. 24. Artykuł dowodzony
zaprzysiężenie wyznaczono do Stutthofu
(18 wysłanych)
Przewodniczącym został
(wzrost 6-14).

Całkowicie operuje się grupami
organizacyjnymi (komórki konspiracyjne
"Dziel Białej" "Zgromada" przetrwał
przez całą wojnę Tajnej Wyszowej
Organizacji "Dziel Białej" (wzrost z tekstu
przewodniczący przysięgi) Grupami OB.
nie był agendus OOB - ogólnokrajowy.
Powstał on z małych komórek
w jeden organizm. T.W.OOB - co
ucznieli - zjednoczył "Zgromada"

Z wyjątkami
szeregiem

Osiek, dnia 24.VIII.1978 r.

5

Ks. Ryszard Pacanowski

89 - 333 Osiek n/Not.

Szanowny Panie !

KLARA BARTEL rzeczywiście mieszkała w Osieku.

Do Osieka przysłała z rodzicami i z siostrą z Berlina gdzie prawdopodobnie się urodziła.

W księgach parafialnych istnieje adnotacja o Jej ślubie.

Klara Bartel lat 18 i Alfred Jeziorski lat 21 z Kościerzyny zawarli ślub kościelny w Osieku 23 maja 1931 roku.

Rodzice Klary:

Władysław Bartel

Marianna Kurek

- Siostra Klary Bartel jak i Jej rodzice nie żyją.

Z wyrazami szacunku

Ks. Pacanowski

Zw. zgodności

przebrana przez H. Kinnere
do Ramminy Bartel - Reposty
23 X 1978

verte!

Z moich poufelnich dociekach wynika, ze
"Klara" w Gubernatorze nigdy nie mieszkała
Urodzila się w Berlinie. Rodzice "Klary"
przybyli do Polski w latach 23/5.

Klara - jako kierowniczka Inspektoratu
Gubernatorskiego (obejmującego - Gubernatorskie miasto,
garnizon i powiat - Obwód)
czyli Obwód
Gubernatorskie miasto szlacheckie
Właścicielstwo
Chelmno.

Pierwszym Inspektorem był pan Zygmunt
Kozłowski ps. "Ogrodnik Zygmunt"

Zygmunt z Warszawy na teren Inspektoratu
przyjechał w listopadzie 1939 r. W różnych mie-
scowości Obwodu był - przyjeżdżał w różnym
okresie. I w Chelmnie 1939 r. Chelmno 0240 III Gu-
bernski (wzrost zapłose) Jest pewną osobą.
demon, ze na teren Gubernatorstwa był
w Gubernii / strażnik - 1939 r. - 1940 r. (wspomnienie)

Klara, jedyną jedynką do Gubernatorstwa
- często jako kierowniczka i przewodnicząca
tytułem oraz bielińska dla "Zygmunta"

Klara i "Zygmunt" aresztowano 6.02.1942 r.
w Toruniu. Aresztowano Gestapo w Toruniu, powiat
i kilka osób z Gubernatorstwa. Gestapo z Gubernatorstwa
aresztowało w Gubernatorstwie ok. 75. Była to
organizacja "Orod Bieliński - Zygmunt" Gubernatorski OB
nie był agentem ogólnopolskiej OOB.
Co do działalności Klary odsyłam panis do
ks. W. Kiedrzyński, Ravensbrück - to guberski z defomu
aresztowani z IV Obwodowym; Sz tam powiat
O Klarę i się

IV/3. Korespondencja obozowa Jezioroskiej
Klary z listem przewodnim
Marty Sz. (?), mprints (odpisy) k. 3 s. 1-4

Szanowna Pani! 18. I. 83!

Przesyłam list Klary do
nadruku. Mnie go Pani nie
mac, mam adbibli. ^{publiko} ^{wac}

Kataram również mo-
je listy od jej koleżanek z
Neubrandenburga, ale tylko
do wglądu. Nie publikować
z nich niczego, potrzeba mi
w niej pracy. Ciepło poznać
Pani w analizowaniu oso-
bowości Klary.

Katam proszę mi roz-
cis, może przez p. Gronkows-
kiego:

- 1) List Klary Maryi Porętki
z jej matką z Katowic -
Wrocławia
- 2) List Maryi Walentynej Rudkowskiej
z Krakowa
- 3) List dla mnie bratna siostry
Haliny Puffert z Poznania

Podziękowania
serd.

Martha Sz.

verh.

Warto

2

ad 1) 3 listy Małty Pocztek z d. Brode:

z Katowic 26.XI, 6.XII 78 i 29.III 79

listy pisane przez jej męża, który wówczas był w Ravensbrück i Membranlandung (ona jest zbyt zaobrobiona przez zawodowców)

pisze o drubaniu drzewostanu
czyżby robotnicy mieli inny cel: niechodząco pomysłami
przez najgorszą ofiarę, że się produkuje
robotnicy mogą nie być zamierzone nawet przez najbliższą
Kaliżanki

ad 2) list Małty Walentynej Ruchowicz z Kocłowa
z d. Czernik - wale

wale stwierdza że nie jest osoby współpracującej przez Helę
Kława miała nie wypracować czasu robotowania - chciała
wyjść na wolność, nie chciała wyjechać
pamiętając o synku i marnocześnie z konspiracyj
w ich kraju i decyduje przysłać jej dokumenty, że
została przez kol. Francuski obywatelką do Belgii,
która jakoś Kława zamierzała do tej pracy
Przysłała jej do szpitala, bo była małoletnią
osobą.

ad 3) list Haliny Ryffert z Baranów (2 KAM)

można się dowiedzieć w stosunku do Kławy, brakuje
określenia jej do pracy

• przypuszczalnie chodzi o ofiarę Helę z mas...
• która mieszkała przy ul. Stawowskiej...

Małta Poczka i Halina Ryffert pracowały w Mem-
branlandung w Kocłowie technicznie

list Klary z ostatniej do rodziców
 napisany po 2 dniach z obrotu 4 stron
 brandenburski

Moi nań wszystko ukochani!

data 1944

przed walką wojenną
 z Niemcami

Szczęśliwa jestem, że mogę znowu do was napisać. Mój wyjazd nie był dla ~~mi~~ mnie straszny, myślałam tylko o was najwięcej, myślałam o Tobie mama Matus gdy będziesz już o tym wiedziała. Wiesz że przeżyłaś ~~mi~~ i nasłuchałaś się z tego powodu. Ale pamiętaj że cokolwiek się stało ty Droga możesz zawsze być dumna, że wychowałaś mnie taką, a nie inną, może kiedyś będę mogła opowiedzieć Ci wszystko to co wiem i czuję. Z Bydgoszczy wyjechało nas bardzo dużo, na miejscu spotkało nas miłe rozczarowanie, ale tylko narazie, później okazało się że piekło jest głęboko na dnie. Nie wiem gdzie jestem dzieckiem szczęścia bo do tej pory wszystko zło mnie omija, albo ja je omijam dość, że żyję i jak do tej pory cała. Pracuję w fabryce samolotów ale wiem że moja praca na nic mi się zda, pracujemy na dwie zmiany dlatego list ten piszę w nocy a towarzyszy strzegą mego bezpieczeństwa, żeby mi nie spadł majster na głowę albo inny z opiekunów.

Zycie tu jest ciężkie, zwłaszcza jeśli chodzi o naszych opiekunów, ale my jesteśmy już tak zahartowani, że nie ma przeżyć które mogłyby nas zabić, trzymamy się dzielnie i żyjemy nadzieją powrotu. Proszę nie martwcie się o mnie wszystko co człowiek w życiu przeżywa jest mu potrzebne skoro los to przeznacza. Nie żałuję niczego co się stało, żal mi tylko was i cierpienia jakie przeżyliście. Mamo i Stasio wybaczcie mi wszystko to co zrobiłam ja cała siła, pragnę naprawić zło które wam wyrządziłam. Myśli moje są wrócone ku wam kochani moi i czasami chciałabym mieć lat dziesięć, przytulić się do ciebie mamo i tak bez słów przesiedzieć choć kilka chwil kiwając głową, czytając te słowa.

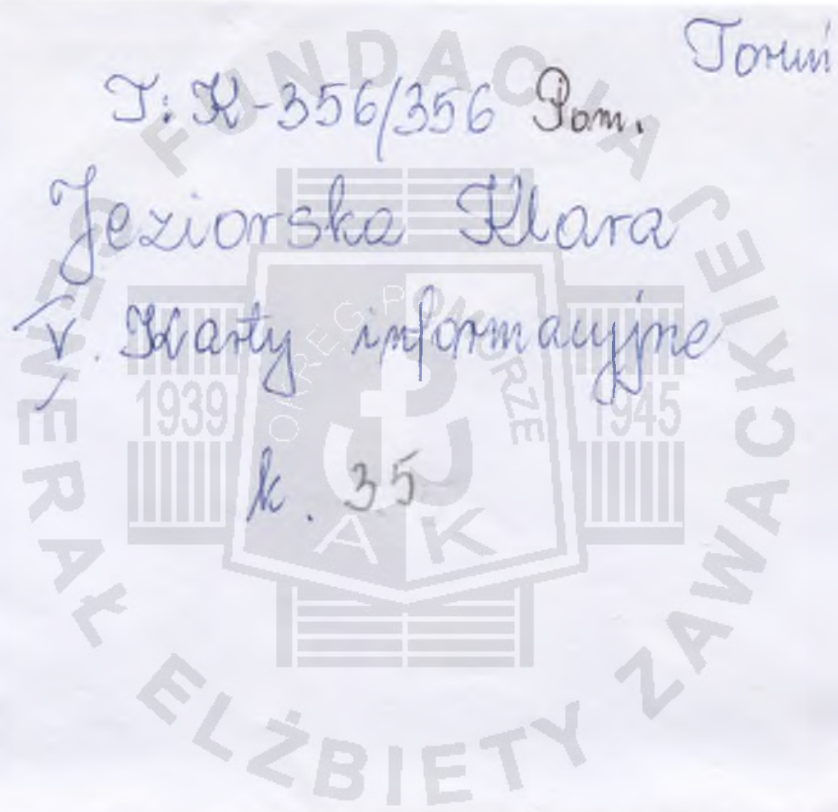
Tak droga Mamo obecnie ja nie ta sama która była kiedyś zdaje mi się, że dopiero teraz umiałam bym być, że lata mijają bezpowrotnie.

4

Nie wiem jak sobie ułożę życie po powrocie, wszystko jest jakieś mgliste i niepewne, jedno wiem że wam muszę ulżyć i pomóc ale to wszystko daleka przyszłość, teraz jestem ogarnięta całą tęsknotą. Nie wiem czy wy tam w kraju możecie rozumieć tęsknotę wygnanców każdy proch każdy kamień jest czymś tak kochanym żywa istota nawet wiatr wiejący ze wschodu, nazywa się naszym wiatrem to co jest teraz nie zalicza się do życia, życie zacznie się dopiero tam w kraju z Wami dlatego błagam was życie choć niestety już nie wszystkich zastanę, nasza droga Felunia już nas opuściła na zawsze, rozpacz moja nie ma granic, od tego już nie mogę pracować ale teraz tym bardziej chcę żyć aby tobie kochana Stasiu pomóc, serdecznie mi żal Maksa i tych małych piskląt, ale wiem i jestem przekonana, że w Tobie te maleństwa znajdą dobrą opiekunkę. Ja nie mogę wszystkiego opisać co myślę, ale myślę mi nienawidzę ich gnębienia nas polskiego narodu ale wszystko na swój koniec opowiem wam kiedy wrócę co mi w niewoli przeżywałem, pomimo wszystkiego trzymamy się dzielnie teraz wracamy do codziennych kłopotów. Wielkanoc była smutną bo na głodnego ale i to się przeżyło myślami byłem przy was. Kochana jeśli możesz przyslij mi sandały drewniane, cienki fartuch na szelkach i chusteczkę na głowę, jest mi przykro, że o wszystko do ciebie piszę i nie zapomniaj mnie, może mama będzie mogła mi pomóc nie wiem jak się wasze warunki ułożyły.

Całuje was wszystkich
serdecznie Klara

T. K-356/356 Pom. Toruń
Jeziorska Hara
V. Marty informacyjne
k. 35

1.

2. 356 / Pa

3. AK 1,
Torun

4. Jeziorska Klara

5. z d. Bartel

6. "Jadwiga"

7. Jeziorska

8. Władysław Marianna
z d. Kurek

9. ur. 1913 r. w Berlinie

10.

11. Grest. w 1941,
1002 Ravensbrück

11. 11. 1944 powieszona w Neubranden-
burg

12.

K 1,2

K.T.

1 2 3 2102 - AK²
opracowanie z 1939 r.

4 Jeziorska Klana 5 Bartel

zam. w Toruniu w tel.
6 mostowa 24

8 7 verbe

10 11 29 kwietnia w Ravensbrück

12 "Lasciami Pomorzanie w t. II w total.
opr. gd. Tor. N. wyd. PAN 84r. str. 127/128

J. K. była kierowniczką Sygn. Kościłkowskiego pow.
w. P., inspektora 2102 - AK na powiaty Średzki
Chelmu i Włocławski. Mieszkała w Toruniu

pony ul. Mostowej 24 wraz z siostrą Stanisławą
Kuroch. Od czasu do czasu mianem to było
kwatery, dla Kozłowskiego ps. "Ogrodnik".
Na tej kwatery został aresztowany L. Kozłowski,
pejsoner K. i Stanisława Kuroch ^{5.11.41} i następnie odna-
lazio listę osłonków Inspektoratu Gł. i sa-
rentowało 200 zł. z demum Cichonia Gł. i Wob-
nieszka. Tymczasem Kozłowski osiedlony w Mauthausen
został zaktualizowany w czasie ucieczki ⁴² Kłara Pejsoner
zarejestrowa w obrotach Rzeszy

Opis podróży Ferdynanda Nobilita 4
Kawa to miódka wyrobów zgrabnie
o tym pogodzić było uśmiech
Zjedzenie dla wspaniałego nie siedzi
Wspaniałe miódka wyrobów

~~Przebieg~~
Przebieg w miódce zjedzenie
(wspaniałe i wspaniałe) miódka
dla miódka wyrobów wspaniałe
Kontrola M. K. 183

ELŻBIETY

nr 356 Pa

Tarni
5

Jerzowska Klara z d. Bańki
po ~~fałszywej~~ (?) zona podopieczna

prace w
Dąbrowskiej
z Górnicy

Pracowała między innymi w Tarnim a wop
niósła ~~Sadowni~~ Ham wary, Kunek u Kławy był
prace u H. Dąbrowskiej ~~amatorskiej~~ Kławy Kławy

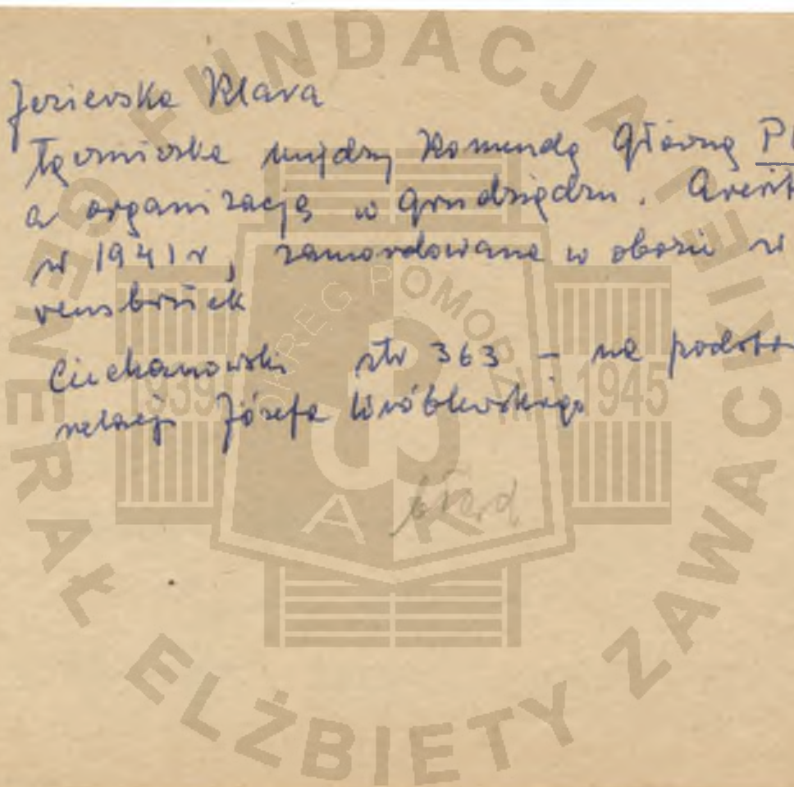
arrest. 5 i 41 razem z Kławą
z ~~Sadowni~~ Kławy i siostrą Kunek St.
siostrą znalazła 2 pistolety

pracowała jako kelnerka w ~~restauracji~~ restauracji
w Tarnim
Rodzina Jerzowskiej u Półdegnicy również była
czynna w konspiracji

Jeriewska Klava

Jeriewska Klava Komandy Główny PIRP.
a organizacja w Gromadzie. Arentowane
w 1941 r., zamordowane w obszarze w Ra-
vensbrück

Ciechanowski str 363 - nie podotworu
melaję Józefa Wóblewskiego

6

feriaske
int to Ktoinckuy
feriaske nie byta nigdy me
Konnchack
Ale was spotlestaw kro' the
poreel awentowem z Edwardem
w restoracji ^{na twojym} me Korbusem
(spotkaniem ^{bylo} przy padkowce)
Edward wspominał je potem
o wy zinnem.

Tam
7

8
Zwyczajna Kława

W czasie skupienia kława. Termin ul. Mostowa

nr 10 Różimski tel 204 POK:

awanturam (wypa Kosiłkowski) 17 lutego 41
nastąpiło na skutek awanturam Kławy
Zwyczajnej, która załamano się u śledztwa

7 2 356 Pom 3

4 Jęzierska Klara 5 d. Bartel ✓

6 7
8 rodzice Władysław i Marianna Kurok
Pierwszemu 9, maj 1912 w Berlinie
ślub 4. 4 1931 w Opatoku

10 11 Rad. nr. ob. 11611 ✓

12. Kiełb. Rad. Nr. 396
Kościół parafialny w Opatoku w Koteńcu.

verte

feriarthe - tel. Rzeczowice 305-99 10
- czy Kefem przyjeżdżał do awantur wiede
do Tórnica? (tak)

- tel. Braszynskie - wieś wie Kivszca
na pniu Zygmunta?

topograf KPK dla Rara
- Ktoin she lub Braszynskie - czy w
opraczenie zuchowans braci?

fraszki opisać jako była Klara? rezydent
Kiedy wyjazd Zygmunta do oborn

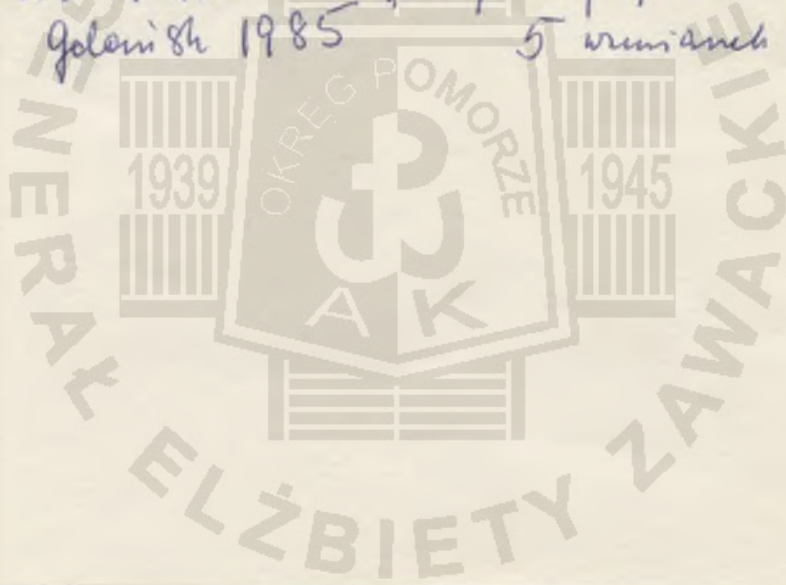
dość wysokie, ciemne, silnie budowy ciała

34

Jeroszka Klara 2 d. Barkel

Termin
2 W 2

zab. H. Winiarska, Dąbca z y. l. wartkosi^{1/11}
Goleniów 1985 5 wariantach

57

6

5.21.3.17

13

+ *Remona
Hesziorńska Klara*

PAP

Nazwisko i imię

Nazwisko panieńskie

Pseudonimy

Nazwiska używane
w czasie okupacji

porównanie w Ravensbrück. Kalka

Adres obecny

Data i miejsce śmierci,
ew. przyczyna

musimy przed wyzwoleniem

ZRÓDŁA I ZAPISY BIOGRAFICZNE:

Obraz Łach, PJP, Insp. Gdanisko

verte! 14

S. 22, 7, 28.

PAP

14

+

Pomona

verte!

Jerisiska vel Jeriorska

Bastel

Nazwisko i imię

Klars

Nazwisko panięskie

Pseudonimy

Nazwiska używane w czasie okupacji

Imiona rodziców, nazwisko matki

Data i miejsce urodzenia

Adres obecny

Data i miejsce śmierci, ew. przyczyna

11. XI 1944. Ravensbrück

ZRÓDŁA I ZAPISY BIOGRAFICZNE: Richardowski, "Ruch oporu na Pomorzu Gdańskim 1939-1945" s. 363; Gondriacz 13 Tomu 1

Łgemińska miłośniczka Komendy Górnego P.A.P.
a org. w Górnym dr.

Arrestowana w 1941, zamordowana w obozie
w "Ravensbrück" (1944 dn. 11. VI)

2. Bełceja Kuklińskiej Leokadii z Górnego dr. sm. 28. II

11 U Kuklińskich bywała z Towarzystwa Tężeńska
Klara Jędrowska,

3) ~~zł. Maria Kaszubińska~~

5.12.522.
Pomoc

Ravensbrück 19
P.A.P. ↙

+ Jędruska Maria

Nazwisko i imię: Władysław Marian

Nazwisko penińskie: Bartel

Pseudonimy: Ld. Katińska

Nazwiska używane w czasie okupacji: 11.11.1949 Ravensbrück

Adres obecny: 11.11.1949 Ravensbrück

Data i miejsce śmierci, ew. przyczyna: 11.11.1949 Ravensbrück

ZRÓDŁA I ZAPISY BIOGRAFICZNE:
Obwaztach, P.A.P., Inst. Gdańskie

Tomu

12
str.

5.22.5.22.

Kawesbrück 16
"Onet Biedy" P
202

Pomorie

P. 94/17 Toruń

+ Geziorska Klara

Bantel

Nazwisko i imię

Nazwisko penieńskie

Pseudonimy

Nazwisko okupacyjne

wr. w 192r. w Berlinie

Imiona rodz. nazw. matki

Data i miejsce urodz.

11. XI. 1944 powiatowa w Kawesbrück

Adres obecny

Data i miejsce smk roli

Zródła i zapisy biograficzne: z kol. pis. M. Szaryńskiego

Wesołowski z dn. 12. V 1975r.

Zygmunt Kwikowski "ogrodnik", został aresztowany w jej

Toruń

verte

MS

Archiwum mieszkaniem w Toruniu w R. 1941.

Była Kurierka.

Onc również została aresztowana i

ze str. 3. „jakoś z serce odwołaliśmy się do Klary
Perielskiej. Ktoś nas przesłuchał, że to ona „wypadała”
Zygmunta i cała jego rodzina... ale posłaliśmy
to wskazywały.

Przebywała w więzieniu w Toruniu i Bydgoszczy.

z Kancelarii ZBoWi, P.O. 100, Warszawa, ul. Chałubińskiego 10

rd. dr. T. Janowski listy pisma do Honorata Krogulca 17
Jerinaka Klara z d. Bartel ur. 1914r. Była pracownicą
nie PAW, gdyż jej w tym czasie jeszcze nie było
leci, ona miała - mała organizacja zasto-
żony przez pr. Kozłowskiego ps. "Lysy" i
"Ojciec" podopieczny LWA. Honorat Krogulca
długo działał z Głównym, ale w końcu w Tom-
ku wzbudził (był podstępem Kozłowski) i
Czesławie (gdzie pełnił służbę w 66 pp.) Krogulca
na w Tomku przy ul. Młodszej, gdzie odbył się
wielki jej spotkanie konstancy Kurek i inne
były w jej osadzie. Wobec tego dawał raporty.

JEZIORSKA Klara z Mł. Partiów /d. ur. n. + 11. XI. 1944/
ucznička między innymi główną "Polskiej Armii Pot-
stańczej" z kmdr. Obw. AK Grudziądz-Pomorze, areszt.
w 4lr. wywieziona do Ravensbrück z Torunia lub Czę-
stochwy źródła nie są zgodne/, pracowała w "Koman-
dzie" fabrycznym w Neuhardenburg, w V. 4lr. na sku-
tek fałszywego donosu oskarżona o sabotaż, osadzona
w bunkrze, w którym przebywała aż do egzekucji, zo-
stała powieszona.

AK Rep. Romir str. 179

20

JEZIORSKA Klara z d. Bartel
ur. 23. września 1912 w Berlinie, córka piekarza Władysława Bartla i Mariany z domu Kazimierskiej, żona urzędnika pocztowego Alfreda Jeziorskiego od 1931. W czasie okupacji zamieszkała w Toruniu ul. Kościuszki 57; pracowała jako kelnerka. Zaprzysiężona do ZWZ w marcu 1940 r. przez Zygmunta Koźlikowskiego, komendanta Inspektoratu Grudziądz pełniła funkcję jego toruńskiej łączniczki i kurierki do Grudziądza, Chełzna i Wąbrzeźna a także do Warszawy. Aresztowana 6. lutego 1941 r. w Toruniu ul. Mostowa razem z Koźlikowskim, po śledztwie w Toruniu i Bydgoszczy osadzona w obozie Ravensbrück, numer obozowy 11611. W lipcu 1943 skierowana do pracy więziennej w fabryce samolotów Neubrandenburg, oskarżona w maju 1944 o sabotaż, powieszona w obozie 11. XI 1944

† Jevorska Glava u Ternova 31

nr. obor. 11611 Ravensbrück

U lipnu 1943. nastala razmjena
do fabrike u Norderlandenburg

U maju 1944 vraćena u fabriku
radovati, i u vrijeme u tom Jevorskoj tel.
jako glava ostavljena nastala razmjena
do kamara u Ravensbrück, gdje se =
držala na rukovanje vrata.

U Norderlandenburg 11. 11. 44

verte

na ogólnym apelu podano do wiadomości
domość w sprawie kł. postać
postępująca na kł. b. b. b.

(Książki Ravensbrück - 15 wydanie
Wandy Kłodzkiej 182-183
305, 396, 474 1945 (157))

W. W. W.

Toruń, Gracjanek.
Z W Z 22

Jesienna Akcja
organizacja z Torunia przekształca
w mieszkanie Stukliskich
w Gracjanek

Del. Stukliskich, k - 90

Toruń 23
AK

Jeziorska Klona

z d. Bartel

transport z Bydgoszczy 10.V.42

1939

1945

nr do 11611

Lawenski .. 5. 396

hst

TORUŃ

TORUŃ 24
ZKZ-AK

+ N
1944 } EŻIORSKA KLARA

ul. Słomnicka poległ. uczest. walki s... 164
zam. w Toruniu; w konsp. od 1940r.

32

Jexionska Klara

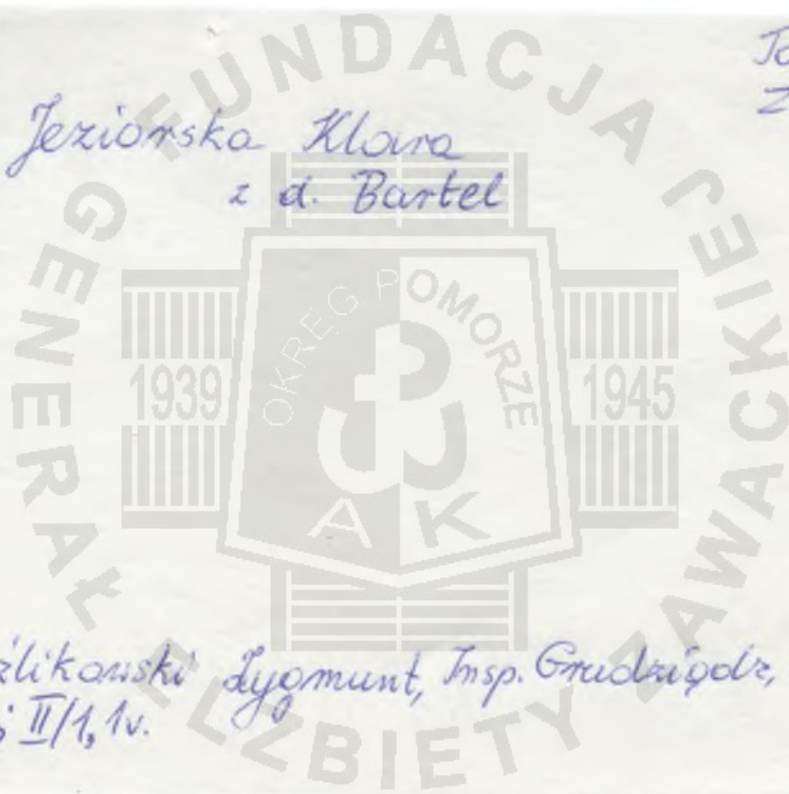
Grudziądz
Tarni 25

T.: Jadwiga Hewelke, Insp. Grudziądz, K- I, 1/4.

MGW '84

Joruni'
ZWZ 24

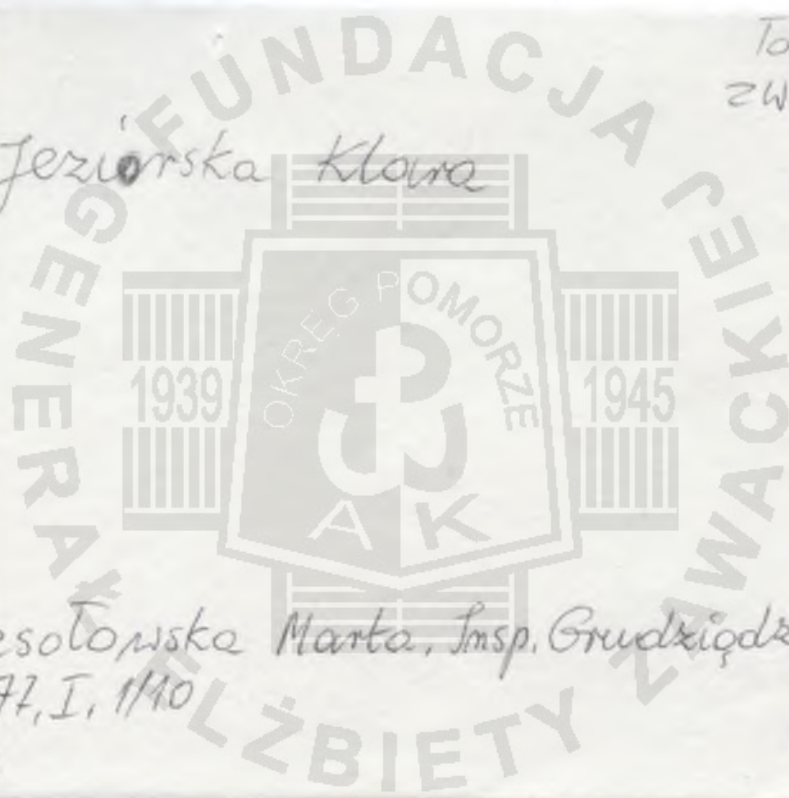
Jexionska Klara
z d. Bartel

T.: Kozlikowski Lyomunt, Insp. Grudziędz, M-69, I,
2/1; II/1, IV.
MG 1'84

Torun'
242 27

Jeziorska Klara

T.: Wesolowska Marta, Imp. Grudziądz, ~~14 727~~
K-77, I, 1/40

MGr '84

№ 2

JEZIORSKA KLARA o.d.

GRUDZIĄDZ

28
Tęczyńska Koziłkowskiego do Kłotimiskich
do hotelu "Pod Orłem" i do punktu kontaktowego
z Józefem Chylińskim ps. "Bolesław" na Chetnickim
Przedmieściu. Wyjeżdżają też do Chetmina i Grudziądza.
Aresztowana wraz z Koziłkowskim na pocz. lutego
1941 r. na ul. Mostowej w mienkanej szmudary
kuchce. Po ciężkim śledztwie w Toruniu i Bydgoszczy
została skierowana do obozu Koncentracyjnego
Ravensbrück gdzie 11 listopada 1941 r. została
potrzeszona za "sabotaż".

Źródło AK na Pomorzu, s. 156

nr 1

GRUDZIĄDZ

243-AC

29

JEZIORSKA KLARA

z d. BARTEL

Łączniczka kmdta Inspektora Grudziądz
Kozłkowskiego, ul. 13 września 1912 r. w Berlinie -
Pankow, córka piekara Młodystawa Bartela
i Marianny z d. Kadzińskiej. Od 1924 r. mieszkała
w Osieku m. Notecia. W maju 1931 r. poślubiła
urzędownika pocztowego Alfreda Jeziorskiego
z Koscerzyny, z którym rozwiódła się w listopadzie
1940 r. Miała syna Stanisława. Mieszkała w domu
u siostry Jeziorskiej przy ul. Kosciuszki 57.
Pracowała jako kelmerka w niemieckiej restauracji.
Na przełomie 1940/41 r. zamieszkała u siostry
Stanisławy Kurek przy ul. Mostowej. Od pocz. 1940 r.

8/1/44 AC na Pomorzu, s. 136

Jermonowa Hanna

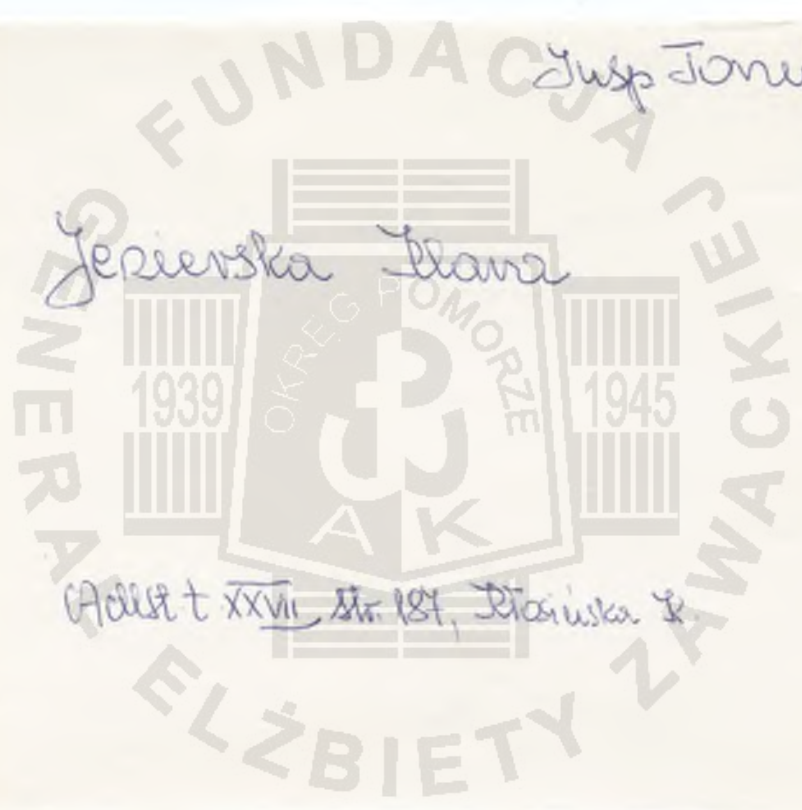
Greckuzok,
ZWZ - AK 30

(1912 - 1944) urodz. w Berlinie, ok. 1924 ukończyła szkołę, w 1931 wyjechała do Polski, w czasie okupacji niemieckiej w Warszawie, w 1940 wstąpiła do Związku (ZWZ) powołanego przez Kozłowskię (ZWZ) pełniła funkcję łączniczki, kierowała punktami kontaktowymi, wyjechała do Greckuzok w Chełmie - Łowicz. Aresztowana 6. II 1941 z grupą z Kozłowskią, spędziła całą grupę aresztowaną. Kobiety wywiezono do Torunia, od 17 maja w Bydgoszczy wywieziona do Neubrandenburgu, potem do Niemiec, pracowała w fabryce sprzętu samochodowego w montażu części precyzyjnych. W maju 1944 ukończyła sabotaż - Jermonowa jako główna oskarżona została pozbawiona.

J.W., 1994 Warszawa Państwowe " 112 - 115, 127, 128,

2usp Jonii 31

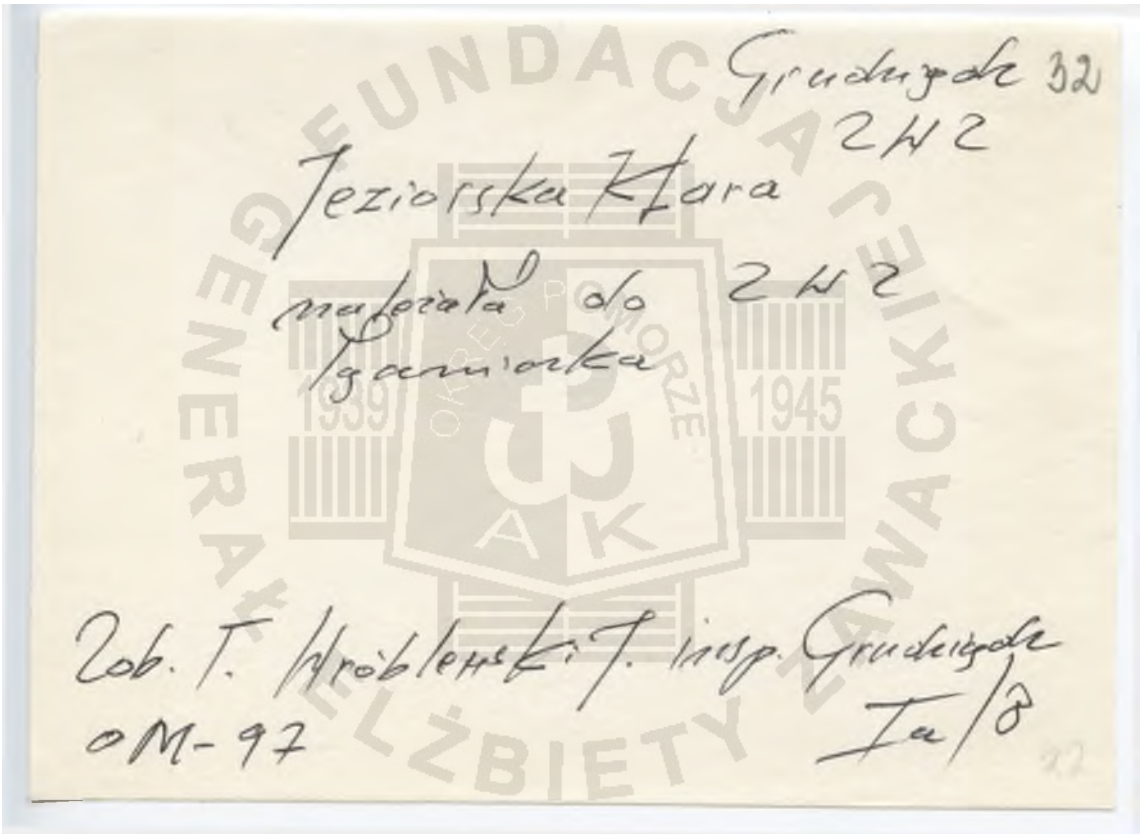
Jeziwska Kawa

Adres t XXVII, str. 181, Płociniska 2

W. Dąb

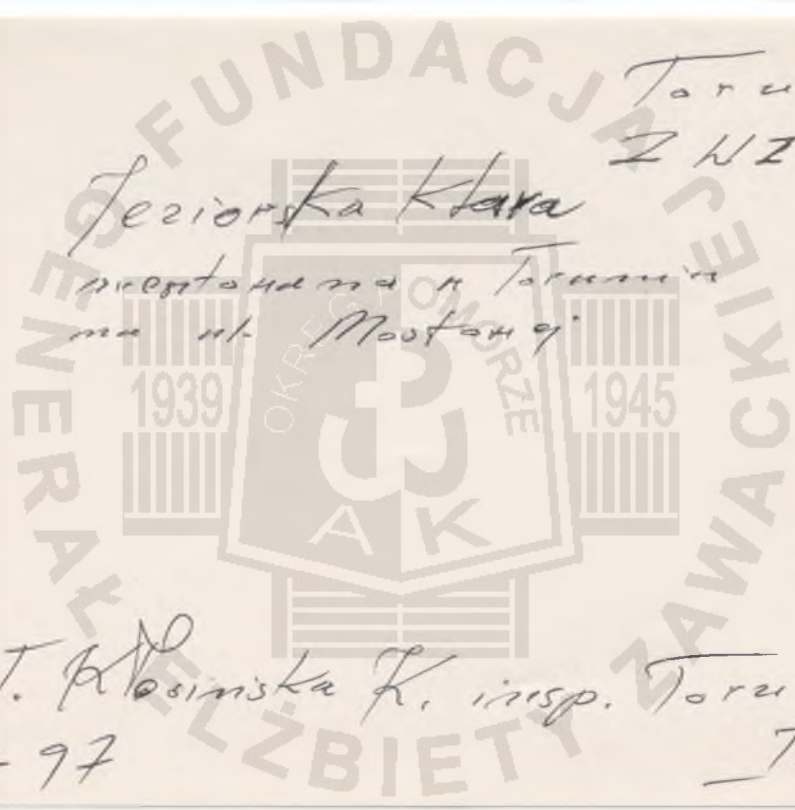
24

Toruń '33
Z NZ-AK

Jeziorska Klara

mięsta na ul. Torunia
na ul. Mostan g.

Zob. T. Kosińska K. insp. Toruń '36
OM-97
Ja / 1

Taruni - Grundigda 34
242-AK

Burzel vel. jezarska Klarra
p. Kantallory T. Kaitesuskig o
arrotomany n s. 02. 11
n Taruni ul. Mostna

Zob. T. Lehandańska - Zakipaska
Hakina ins. Grundigda
om 97

27
Ja/M

+ Jesionowska Klara Toruni Grudziol³⁵

Zob. T: M: 18/627 Pom.

Henryk Hirsz - Inop. Grudziol

4/8. x 106

35

Yezionska Klara

